

# NEDLÆG UVVU

JEPPE C. DYRE, PROFESSOR I FYSIK, DR. SCIENT. LEDER AF "GLASS AND TIME" – DANISH NATIONAL RESEARCH FOUNDATION CENTRE FOR VISCOUS LIQUID DYNAMICS, [HTTP://GLASS.RUC.DK](http://GLASS.RUC.DK); IMFUFA, INSTITUT FOR NATUR, MODELLER OG SYSTEMER, ROSKILDE UNIVERSITET, DANMARK. DYRE@RUC.DK

*Sagen om Bente Klarlund Pedersens forskning viser, at Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed bør forbedres. Personligt mener jeg, at den bedste løsning er at ophæve loven om UVVU og nedlægge organet.*

En af Danmarks internationalt mest kendte forskere fik 18. februar 2015 Østre Landsrets ord for, at hun ikke er en svindler. Læs lige dette én gang til: "En af Danmarks førende forskere er ikke nogen svindler." Det lyder som en ikke-nyhed – en forsker er vel næppe bredt internationalt anerkendt over en længere årrække uden faglig respekt fra sine kolleger? Og internationale konkurrenter skal vel nok efterhånden vide at gennemskue svindel, for eksempel ved ikke at kunnereproducere eksperimentelle "fakta", som ikke har rod i virkeligheden. Eller hvad?

Men det er faktisk en stor nyhed, at professor ved Københavns Universitet, dr. med., centerleder og overlæge ved Rigshospitalet Bente Klarlund Pedersens alligevel ikke er uredelig i sin forskning. Eller som det hedder i den officielle oversættelse til engelsk "scientifically dishonest". Hun blev nemlig dømt uredelig i december 2013 af et officielt statsligt organ og har kun fået omstødt dommen, fordi hun havde råd til at anlægge sag ved domstolene med krav om pure frifindelse.

## Bragte Danmark i front

Klarlund er i Danmark kendt for sin utrættelige kamp for nytten af motion og for sin sundhedsbrevkasse hver lørdag i dagbladet Politiken. Hun lever op til idealet om, at forskere ikke holder sin viden for sig selv, men kommunikerer den bredt ud til offentligheden. I udlandet er hun imidlertid kendt for noget helt andet, nemlig sin epokegørende opda-

gelse af de såkaldte myokiner. Et myokin er et kemisk stof, et såkaldt hormon, som udskilles til blodet fra musklerne. Herefter bæres myokinet rundt i kroppen, hvor det kan have forskellige, ofte sunde virkninger. Med opdagelsen af myokiner begynder man nu helt nede på det molekylære plan at forstå, hvorfor det er sundt at motionere, altså at kroppens muskler bliver brugt.

Det har man vidst i mange år, men ikke kunnet forklare videnskabeligt – ud over den ret oplagte ting, at hjertet er en muskel, som selvfølgelig styrkes, når man motionerer. Men det forklarer ikke, hvorfor fysisk aktivitet også nedsætter risikoen for kræft, sukkersyge og en række andre sygdomme. Nu er man på sporet af, at dette skyldes, at musklerne udskiller en række unikke stoffer til blodet. Denne opdagelse har åbnet et helt nyt forskningsområde internationalt. Siden 1960'erne har forskere søgt efter den såkaldte "exercise factor". Bente Klarlund fandt den og bragte dermed Danmark i front i denne del af den medicinsk-fysiologiske forskning.

## UVVU

Danmark har også været først i en helt anden sammenhæng. Danmark var det første land i verden, som oprettede et statsligt organ til efterforskning af videnskabelig svindel. Organet hedder "Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed", forkortet UVVU. Det startede i 1992 som en forsøgsordning inden for

sundhedsvidenskaberne. Som angivet i bekendtgørelsen oprettedes UVVU "til styrkelse af dansk forsknings troværdighed". Efter mere end 20 år er det på tide at spørge, om dansk forsknings troværdighed er blevet styrket ved UVVUs virke. Jeg har fulgt anklagerne mod Klarlund, og sagen om hendes påståede "scientific dishonesty", som potentielt rammer alle danske forskere, inklusive mig. Nedenfor følger en kort opsummering af sagen for dem, som måtte have mistet overblikket i løbet af de snart fire år, den har kørt.

## Udløber af Penkowa-sagen

Klarlund-sagen er en udløber af den meget omtalte Penkowa-sag. Klarlund har publiceret omkring 600 videnskabelige artikler. 12 af disse er skrevet i samarbejde med Milena Penkowa, de fleste med 5 eller flere andre forfattere. Penkowa har publiceret godt 100 artikler med op mod 200 forskellige medforfattere, men Bente Klarlund er den eneste af disse, som er dømt "scientifically dishonest" for at have oversat Penkows svindel. Som læseren måske husker det, blev Penkowa afsløret i at have svindlet med ikke-eksisterende rotter og at have lavet billedmanipulation. Hun rapporterede forsøg, som aldrig havde fundet sted, men som understøttede hendes teorier, og hun publicerede billeder af væv, som viste noget helt andet end hævdedet.



UVVU ligger i ruiner. Tegning af Ramus Meisler, Spild af Tid. <http://www.spildaftid.dk>

## Anklaget af kollega

En kollega til Bente Klarlund, professor Henrik Galbo fra samme institut på Københavns Universitet, som Klarlund er tilknyttet, indklagede hende i juli 2011 til UVVU. Dels for ikke som medforfatter at have opdaget Penkows svindel, dels for en række andre forhold. Ud af Galbos oprindeligt omkring 100 klagepunkter blev Klarlund ved UVVU-dommen i december 2013 frifundet for langt de fleste. Men hun blev dømt uredelig af UVVU i fem forhold, heriblandt hendes manglende opdagelse af Penkows billedmanipulationer. I UVVU-dommen tillagdes det ingen betydning, at billedmanipulationerne gennem seks år, hverken var blevet opdaget af de andre medforfattere, af læserne af artiklerne, af redaktørerne, af de involverede tidsskrifter eller af artiklernes anonyme reviewere.

## Svækket UVVU-dom

UVVU-dommens troværdighed svækkes af, at UVVU gennem forløbet har haft forskellige holdninger til, hvad Klarlunds uredelighed består i. Eksempelvis blev hun i UVVU's udkast til dom fra juni 2013 dømt for at være uredelig i tre artikler, som sidenhen udgik (nr. 1, 8 og 9 i Galbos klage). De var altså alligevel ikke uredelige. Til gengæld kom der i dommen fra december 2013 en ny uredelig artikel til (nr. 5). I sit høringssvar på UVVU's udkast til dom havde Klarlund fremført, at flere medlemmer af UVVU – såvel som klageren Henrik Galbo – selv havde gjort det samme som hun, nemlig ikke at referere til alle tidligere artikler baseret på det samme biologiske materiale (at have udeladt såkaldte krydsreferencer). Herefter ændrede UVVU synspunkt på, hvornår det er nødvendigt at angive krydsreferencer med den konsekvens, at udvalgets egne medlemmer ikke havde udvist uredelig opførsel.

En anden ting, som svækker UVVU-dommens troværdighed, er det faktum, at UVVU efter sin afgørelse i december 2013 genoptog sagen i februar 2014. Det er så vidt vides aldrig sket før. Man henviste til, at der var fremkommet "nye oplysninger vedrørende tre artikler". Få måneder forinden havde UVVU ellers afvist Klarlunds ønske om foretræde for udvalget med henvisning til, at sagen var fuldt oplyst. Den endelige, endelige UVVU-afgørelse kom så i august 2014. Nu var der kun fire uredelige artikler tilbage (nr. 3, 4, 5 og 12) mod seks i dom-

men fra december 2013 og otte i udkastet fra juni 2013. Det er tallet fire, som Landsrettens dom nu reducerer til nul.

En tredje ting, som svækker UVVU-dommens troværdighed, er de internationale fagtidsskrifters reaktion på den. Efter den "endelige" dom fra december 2013 henvendte UVVU sig til de to internationale tidsskrifter *Exercise Immunology Review* og *Journal of Applied Physiology* og opfordrede dem til at tilbagetrække to af Klarlunds uredelige artikler (nr. 6 og 7). Men efter at have undersøgt sagen afviste begge tidsskriftsredaktioner dette. De fandt end ikke grund til at bringe såkaldte errata (rettelser). Noget tilsvarende er siden sket for artikel nr. 12, som tidsskriftet *Diabetologia* ikke mener, der er grund til at tilbagetrække eller rette, selvom UVVU har dømt den uredelig.

Bente Klarlund Pedersen har gennem hele forløbet kæmpet som en løvinde for sin ære. Sagens dokumenter er offentligt tilgængelige (<http://klarlund-sagen.dk>). Jeg opfordrer alle interesserede til at læse klager, høringssvar, gensvar, udkast til afgørelser, ny høringssvar, ny udkast til afgørelser, gensvar, etc., som fylder hjemmesiden i lange baner. Alene det såkaldte ekstrakt til retssagen ved Østre Landsret, udfærdiget af Klarlunds advokat, dr. jur. Eigil Lego Andersen, fylder 1416 sider. Læsning af sagens dokumenter er lidt af en gyser. Og så er det oven i købet ikke fiktion, men den skinbarlige virkelighed, som giver et indblik i, hvad en dansk topforsker i dag kan risikere at skulle gå igennem.

## Klarlund fulgte praksis

Så vidt vides, er Klarlund den første forsker i verden, som er blevet dømt "scientifically dishonest" på grund af manglende krydsreferencer. Til dette punkt svarede Klarlund i høringssagen, at der ikke var tale om en fejl – hun havde fulgt gængs praksis inden for forskningsområdet. Dette blev illustreret ved en underskriftsindsamling, hvor 71 af Danmarks førende forskere protesterede over UVVU's krav om, at krydsreferencer altid skal angives, også når de ikke gør læseren klogere på en artikels videnskabelige indhold og budskab. Som en reaktion på Klarlunds trodsighed ved ikke at beklage sine udeladelser af krydsreferencer konkluderede UVVU følgende: Det faktum, at handlingen var bevidst fra Klarlunds side, er en skærpene omstændighed. Hun er

derfor ikke bare "uagtsom", men "groft uagtsom" i sin adfærd, hvilket i henhold til reglerne for UVVU gældende fra og med 2008 – efter de fleste angiveligt uredelige artikler udkom – kan medføre en dom for videnskabelig uredelighed.

## Uoprettelige skader

Klarlund-sagen har gjort skader, som aldrig helt kan oprettes. "Ingen røg uden brand" siger man jo, og der vil nok altid hænge en lille skygge over navnet Klarlund. Var det ikke hende, som blev dømt "scientifically dishonest" af den danske stats officielle organ til efterforskning af videnskabelig svindel? Internationalt har hendes renommé også lidt skade, selvom Landsrettens kassering af UVVU's dom selvfølgelig nu hjælper meget. I det hele taget er en dom for at være en videnskabelig svindler det værste, som kan overgå en forsker. En uredelighedsdom er intet mindre end "knusende", som professor Niels Borregaard udtrykte det under retssagen. Man kan sammenligne en forskers internationale anseelse med et firmabrand. Hvis fx Coca-Cola blev dømt for at have solgt giftige sodavand, ville det være en katastrofe for selskabet, og denne historie ville hænge ved i mange år, selvom dommen viste sig at være helt forkert.

Formanden for UVVU under Klarlund-sagen, landsdommer Henrik Gunst Andersen, har til pressen udtalt, at hendes forseelse svarer til at køre over for rødt. Det er jeg ganske uenig i, men under alle omstændigheder vil en sådan forseelse normalt ikke straffes med en dom, som er ødelæggende for hele forbryderens fremtidige karriere. Den såkaldte proportionalitet i retsplejen tilsiger, at straf og forseelse skal stå i et rimeligt mål til hinanden. Sagens skader går imidlertid langt ud over Klarlunds person. Der er skader på omdømmet af Københavns Universitet, landets ældste og førende universitet, og dermed på dansk forskningsrenomme i almindelighed. Også Uddannelses- og Forskningsministeriets renommé har lidt skade, for hvordan kan dette stå fadder til en lovgivning og et UVVU-udvalg, som kan dømme en af Danmarks kendteste forskere uredelig for, hvad der reelt højest kan betegnes som småfejl, samt for, at hun selv var offer for svindel (af Penkowa)?

Men den værste skade ved Klarlund-sagen er usynlig her og nu og vil nok aldrig kunne dokumenteres sort på hvidt.

Sagen risikerer at skubbe forskningstalent væk fra de danske universiteter. Når en ung, superdygtig forsker overvejer, hvor han eller hun skal satse på at gøre karriere, vil det i overvejelserne givetvis tælle negativt, at man som førende forsker på et dansk universitet risikerer at skulle gennem et årelangt UVVU-helvede, hvis man for eksempel bliver anklaget af en kollega, som er misundelig på ens succes. Hvorfor dog risikere noget sådant, når man i stedet kan gøre karriere i det private erhvervsliv eller ved et udenlandsk universitet?

UVVU's uredelighedskriterier er unikke for Danmark. Ingen er før blevet dømt "scientifically dishonest" for de forseelser, Klarlund blev dømt for. I udlandet får man kun dette ødelæggende stempel efter bevidst svindel.

### Nedlæg UVVU

Hvad kan vi lære af Klarlund-sagen? Bolden ligger hos politikerne. Personligt mener jeg, at den bedste løsning er at ophæve loven om UVVU og nedlægge organet. Hvis USA kan klare sig uden et tilsvarende regeringsorgan, kan Dan-

mark også. En nedlæggelse af UVVU vil spare store mængder af tid og penge, og UVVU har alligevel hverken kunnet forebygge eller afsløre for eksempel den svindel, som blev begået af Milena Penkowa. At hun mange år efter blev dømt ved UVVU, har ikke haft nogen reel betydning – vi vidste jo alle for længst, at den var gal med de manglende rotter, og så videre. Til gengæld har Klarlund fået den tvivlsomme ære at blive sat i bås med Penkowa, hvilket ikke var sket, hvis UVVU ikke havde eksisteret.

Hvis politikerne ikke har modet til at nedlægge UVVU, bør de som et minimum ændre loven gennemgribende, så følgende er opfyldt:

- 1) Kun egentlig, forsætlig svindel skal kunne pådømmes.
- 2) UVVU's medlemmer bør ikke være danske forskere. Danmark er simpelthen for lille til at sikre den fornødne distance. I Klarlund-sagen var to af medlemmerne af UVVU-udvalget, som dømte hende, oven i købet fra hendes eget institut under Københavns Universitets medicinske fakultet.

- 3) En klage skal afgøres på højst, for eksempel, fire måneder. Processen må ikke kunne trække ud i årevis.
- 4) Det må ikke være "gratis" at anklage folk for UVVU som i dag, hvor man effektivt kan stække konkurrenter ved at indklage dem for UVVU; for at undgå misbrug bør en klart uberettiget klage derfor give anledning til officiel kritik af klageren fra UVVU's side.

Det er blevet moderne i politik at give undskyldninger for fejl og overgreb. Det ville være flot, hvis Uddannelses- og Forskningsministeren gik ud med en undskyldning til Bente Klarlund. Ministeren kunne i den forbindelse bekræfte, at den behandling, Klarlund har fået, aldrig har været meningen med systemet, og at man vil tage til lære af sagen, så gentagelser undgås i fremtiden. Det fortjener dansk forskning – og det fortjener ikke mindst Bente Klarlund selv.

*Offentliggjort i Altinget.dk d. 17. marts 2015. Gengives med forfatterens tilladelse. Illustration gengivet fra Uniavisen: "UVVU ligger i ruiner" d. 8. april, 2015. universitetsavisen.dk*

Besøg

**domaine de la Côte d'Or**



www.cotedor.dk